

Districten na 63 jaar opgedoekt

Driemaal is scheepsrecht

Bij alle verslagenheid na het overlijden van Wim de Beer bleek het toch mogelijk de Unie draaiende te houden. Vice-voorzitter Annie Schmitz-Broekhoff was bereid de KNAU ad interim te leiden. Arie Kauffman ging de directeursstoel bezetten. Een half jaar later, in de voorjaarsvergadering van 1992, kreeg de KNAU een nieuwe voorzitter in de gepensioneerde generaal der mariniers Willem van Breukelen. Hij was een buitenstaander maar werd in een lange inwerkperiode goed op weg geholpen. Het was het begin van nieuwe ellende. Van Breukelen stapte binnen het jaar op. Hij liet een verbijsterd bestuur achter.

Annie Schmitz was inmiddels een beetje gewend aan het waarnemend voorzitterschap. Zij nam de touwtjes opnieuw in handen. Een jaar later, na een nóg zorgvuldiger selectieprocedure, was de Brabander Theo Leenders, afkomstig van sponsor Mars, bereid de KNAU uit de problemen te helpen. Hij kende de sport en had veel internationale relaties. Daarom zou hij in het commerciële circuit veel voor de KNAU kunnen betekenen. Leenders werd in april 1994 tot voorzitter benoemd. Door het afbouwen van zijn werkzaamheden bij Mars trad Leenders pas in september daadwerkelijk in functie. Theo Leenders had uitgesproken meningen over de aan te passen structuur met kortere communicatielijnen. Hij zag als geen ander dat binnen de KNAU veel moest veranderen. Een voorzitter, die de nog altijd groeiende Unie wilde voorzien van een 'platte' organisatie om op die manier snel en adequaat te kunnen reageren. Hij leek de man op wie de KNAU zat te wachten.

Het liep anders, want in februari 1995 hield hij het ook voor gezien. Over de reden van zijn snel vertrek liet Leenders geen twijfel bestaan. Hij had geconstateerd dat plannen voor noodzakelijke veranderingen

*Piet van der Molen,
voorzitter van de KNAU*

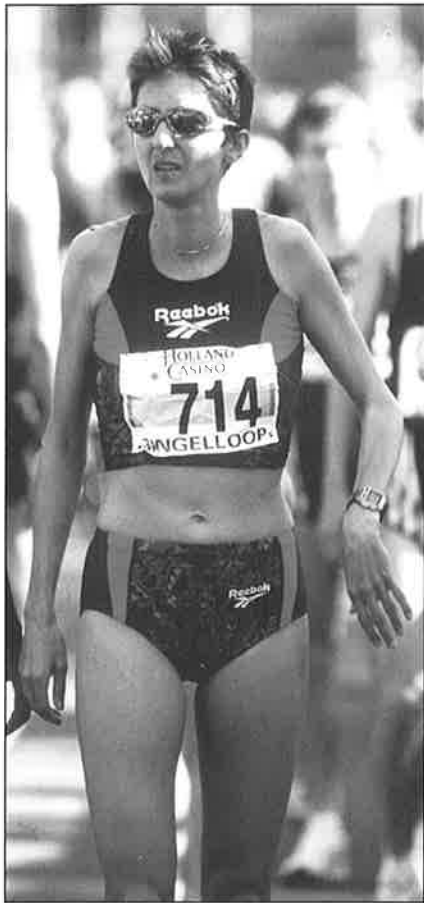
werden getorpedeerd door de districten. Leenders liet voorts weten grote moeite te hebben met de manier, waarop hij in de KNAU werd bejegend door hen die zijn standpunten niet deelden. Het was een ernstige beschuldiging die nimmer werd aangevochten. Ze sneed kennelijk hout! Maar de noodzakelijke veranderingen gingen na zijn aftreden wél door. Het gaf te denken dat beide voorzitters, na zo'n lange en gedegen inwerkperiode, zo snel vertrokken.

De geschiedenis herhaalde zich. Voor de derde maal nam Annie Schmitz het voorzitterschap op zich. Door alle commotie viel haar dat zwaar. Haar interim-voorzitterschap duurde dit keer meer dan een jaar, alvorens zij kon aankondigen een nieuwe voorzitter te hebben gevonden. De 60-jarige Piet van der Molen, oud-commissaris van politie in Hilversum, oud-bestuurslid van NOC*NSF en van 1984 tot 1989 preses van de Wielren Unie, was bereid gevonden als voorzitter van de KNAU op te treden. Al eerder had Annie Schmitz laten weten, het voorzitterschap niet te ambiëren. In de voorjaarsvergadering van 1996 benoemde de Unieraad Piet van der Molen tot voorzitter. Doelend op het vroegtijdig aftreden van zijn beide voorgangers liet Van der Molen weten dat hij een tussentijds aftreden als een persoonlijke nederlaag zou ervaren.

90 jaar KNAU

Een van de hoogtepunten van de jubileumviering in 1991 was het wereldkampioenschap 15 kilometer voor vrouwen in Nieuwegein. Het was tevens de laatste maal dat deze afstand werd gelopen. Een jaar later kwam de halve marathon op het programma. Van de 83 atletes uit 28 landen was de Roemeense Julia Negura voor de tweede maal in haar carrière de snelste. De Nederlandse atletes maakten weinig indruk: Christine Toonstra 40ste, Marjan Freriks 54ste en Joke Kleyweg 55ste.

De Europa Cup meerkamp in Helmond was eveneens een hoogtepunt van de jubileumviering. De wedstrijd was twee jaar eerder ook al in Helmond gehouden. Hans van Kuijen en Hans van Hassel c.s. zorgden voor een fraai evenement. De Franse winnaar Christian Plaziat kwam met 8518 punten tot de beste wereldjaarprestatie. De Nederlanders waren niet bij de beste twaalf vrouwen of mannen te vinden. Met zesde plaatsen in de totaalrangschikking bleven de Nederlandse atleten wel in de elitepoule. Ter gelegenheid van het jubileum werden eenmalig de Nederlandse

Anne van Schuppen ging na vier jaar toch naar Olympische Spelen

‘officiële kampioenschappen voor C-junioren’ gehouden. Gepoogd werd tevens, de Papendal Games te doen herleven. Dat gebeurde ook, maar het niveau van de jaren zeventig bleek niet haalbaar door het grote aantal internationale wedstrijden én de financiële middelen.

Vijfde medaille discuswerpen

De afvaardiging van de negen atleten naar de strijd om de wereldkampioenschappen op de baan in Tokio was in 1991 overeenkomstig de bescheiden plaats van Nederland in de internationale atletiek. Het prestatieniveau in Japan bleek voor velen te hoog. De beste man was opnieuw Erik de Bruin. Hij ontladde zich in zijn laatste beurt met een alles of niets worp. Na zijn tweede plaats bij de EK in Split veroverde hij het zilver bij discuswerpen met 65,82 meter. Opmerkelijk is dat Nederland bij discuswerpen zo goed voor de dag komt bij grote toernooien. Erik de Bruin kon voortbouwen op het zilver van Ans Niesink bij het EK van 1946, de tweede plaats van Cees Koch bij

het EK van 1962 en het goud van Ria Stalman bij de Spelen van 1984. De enige andere finaleplaats in Tokio was voor Marti ten Kate. Hij werd veertiende op de 10.000 meter in een veld van 35 lopers (28.33,49). De andere Nederlanders werden snel uitgeschakeld. Joke Kleyweg (marathon) en Han Kulker (1500 meter) kwamen door blessures niet aan de start. Gretha Tromp kwam op de 400 meter horden ten val.

De degradatie van het landenteam vrouwen in 1991 naar de C-poule van de Europa Cup, de laagste groep, was teleurstellend. Op hetzelfde niveau had het mannenteam al eerder een plaats ‘veroverd’.

‘NOC bedankt’

In 1992 voldeed Anne van Schuppen bij een marathon in Utrecht, kort na het verstrijken van de limietperiode, aan de Olympische limiet voor Barcelona. Het NOC besliste dat deze marathon buiten de kwalificatieperiode viel. Het keuzepanel voerde tevens aan dat de Haagse atlete gedurende de race was ‘gehaasd’ door een man.

Anne van Schuppen mocht niet naar Barcelona.

Haar manager, Michel Lukkien, was hierover verbolgen. Hij liet een vliegtuigje met een spandoek opstijgen, maar de ludieke actie (‘NOC bedankt’) bleef zonder resultaat. Vier jaar later wist Anne van Schuppen

Ellen van Langen was de sensatie van Barcelona

zich wel voor de Spelen van Atlanta te kwalificeren. Zij eindigde in 2.40.46 als 41ste.

Spelen van Ellen van Langen

De op 9 februari 1966 in Oldenzaal geboren Ellen van Langen was in 1986 met voetballen gestopt. Zij liep in dat jaar de 800 meter in 2.24,2. Een jaar later kwam zij al tot 2.09,89. In 1989 werd zij tot verrassing van velen Nederlands indoorkampioene op de 800 meter. Verslaggevers vroegen zich af: ‘Wie is Ellen van Langen?’ Zij maakte een jaar later met de vierde plaats op de EK in Split met een formidabel Nederlands record van 1.57,57 opnieuw grote indruk. Blessures en trainingsachterstand waren in 1991 de oorzaak dat zij bij de WK in Tokio niet verder kwam dan de series. Nog geen jaar later maakte Ellen van Langen zich ‘onsterfelijk’. Eerst liep zij in het eigen Twente bij de Adriaan Paulen Memorial naar de top van de internationale 800 meter-ranglijst (1.56,66). Een paar weken later, op 3 augustus 1992, zorgde zij

in het Olympisch stadion op de Montjuic in Barcelona

Veelvoudig kampioen snelwandelen Harold van Beek nam ook deel aan de spelen van Barcelona

voor de sensatie van het atletiektoernooi door de 800 meter te winnen in 1.55,54. Haar trainer Frans Thuis had vóór de finale tegen haar gezegd:

'Ik weet dat je de beste bent. Laat dat nu ook aan anderen zien.'

Zij maakte een ereronde met in haar hand een oranje handdoek. De Nederlanders juichten. Annie Schmitz rende van de tribune de baan op en omhelsde haar clubgenote. *'Ik laat mijn emoties meestal niet zien, maar dit was zo mooi, ik kon niet anders'*, zei zij na afloop.

Ellen van Langen na haar race:

'De koers is precies gelopen als ik had verwacht. Eigenlijk ging de eerste ronde te hard, ik kon net volgen. Op 600 meter naderde ik de kopgroep en ontdekte een gaatje; daar ben ik doorheen gelopen.'

Haar onbeschrijflijke vreugde, de emotie, de huldiging in een voor driekwart leeg gelopen stadion, de Nederlandse vlag aan de hoogste mast en het hele kleine groepje Nederlanders dat ergens hoog op de tribune glaszuiver het Wilhelmus meezong. Het staat de schrijver van deze regels, vele jaren later, nog op zijn netvlies gegrift. Ook voor de tv

waren Nederlanders hun ontroering niet meer de baas. Ellen van Langen had met haar optreden voor een onvergetelijke atletiekavond gezorgd. Na 1948 en 1984 ging opnieuw een Nederlandse atlete met olympisch goud naar huis. Voor de mannen is een gouden olympische medaille altijd onbereikbaar gebleven.

Ellen van Langen viel alles ten deel, wat haar maar ten deel kon vallen. Zij werd ontvangen door Koningin Beatrix die haar benoemde tot ridder in de Orde van Oranje Nassau. De sportjournalisten kozen haar tot Sportvrouw van het Jaar. Door vele langdurige blessures bereikte zij niet meer het niveau van Barcelona.

Bert van Vlaanderen won brons bij de marathon in Stuttgart

In 1998 beëindigde zij haar actieve sportcarrière.

Het was jammer dat een andere favoriet, Erik de Bruin, niet kon meedoen aan de Spelen van Barcelona wegens de ziekte van Pfeiffer. Christine Toonstra, clubgenote van Ellen van Langen, werd elfde op de 10.000 meter in 31.47,38. Robert de Wit beëindigde zijn tienkamp-carrière met 8109 punten en de tiende plaats.

Robert de Wit is één van de weinige Nederlanders die zowel aan de Olympische Zomerspelen als aan de Olympische Winterspelen heeft deelgenomen. Hij kwam uit op de

tienkamp in 1988 en 1992. In 1994 was hij in Hamar actief als bobsleeër.

Een wereldkampioen

Drie medailles vormden in 1992 de buit van tien Nederlandse atleten die in Seoul aan het WK-Junioren deelnamen. Nederland kreeg een wereldkampioen met polsstokhoogspringer Laurens Looije. Hij sprong 5,45 meter. Looije was de eerste Nederlander die op een groot internationaal toernooi een prijs won op dit nummer. Zilver (100 m, 11,44) en de vierde plaats (200 m, 23,38) gingen naar Jacqueline Poelman. Remco van Veldhuizen behaalde brons op de tienkamp met 7313 punten. Ook Robin Korving deed het goed met de vierde plaats op de 110 meter horden in 14,11.

Eén sportief hoogtepunt in 1993

Het voordeel van een thuiswedstrijd (Rotterdam) in de C-groep van de Europa Cup bleek niet voldoende om de Nederlandse teams uit een diep dal te laten klimmen. Het enige sportieve hoogtepunt in 1993 was de derde plaats van Bert van Vlaanderen bij de WK van Stuttgart. Hij legde op het zeer warme marathon-slagveld, langs de oever van de Neckar, de 42 kilo-

Robert de Wit nam deel aan zomer- en winterspelen

meter en 195 meter af in 2.15.12. Voor de rest van de Nederlandse ploeg bleek de wereldtop verder weg dan ooit. In dit toernooi kreeg de dopingaffaire van Erik de Bruin veel aandacht.

Nelli Cooman

Met Nelli Cooman wist je het nooit. Dat was al in 1981 bij de Europese jeugdkampioenschappen van Utrecht het geval. Als enige geloofde zij in een finaleplaats op de 100 meter. Zij realiseerde die ook. Dat was eveneens zo bij het EK-indoor van 1986 in Madrid, waar zij de titel veroverde met een sensationeel wereldrecord van 7,00. Zij werd tweemaal wereldkampioene; in 1987 in Indianapolis en twee jaar later in Boedapest. Van 1985 tot en met 1989 was zij Europees indoorkampioene op de 60 meter. Henk Kraayenhof heeft haar vele jaren begeleid.

Twee jaar achtereen liet zij het Nederlands indoorkampioenschap aan zich voorbijgaan. Op het moment dat iedereen haar had afgeschreven, was daar ineens weer de supergemotiveerde Nelli

Nelli Cooman, zesmaal Europees en twee keer wereldkampioene 60 meter indoor

Cooman, strijdlustiger dan ooit. Eerst vocht zij zich in februari 1994 toch weer naar een Nederlands indoorkampioenschap. Het leek wel, alsof zij nooit weg was geweest. Vijf jaar na haar laatste Europese titel won zij in 1994 in Parijs voor de zesde maal Europees goud in 7,17. Nelli Cooman liep haar laatste wedstrijd op 27 mei 1996. Het was het

Nelli... een emotioneel dondersteentje

“De koningin van de 60 meter. De kleine onbegrepen. Een emotioneel dondersteentje, die floreerde onder hoogspanning: ‘Ik ben een echt toernooimens, als ik de startblokken zie wordt het beest in mij wakker.’

Aldus de journalist Frans Dreissen, toen hij aan het einde van de eeuw Nelli Cooman typeerde. Hij vervolgde: *‘Vijftien jaar topatletiek. Bewogen jaren, tropenjaren, oogkleppen op! Keihard trainend, soms jankend, kruipend en kokhalzend. Theatraal ook. Geloofd door de een, verguisd door de ander.’*

Maar ook: een heerlijk mens. Een vrolijke flapuit. Nelli predikte de show. Ze was populair bij het grote publiek. Het flirten met de camera, de kushandjes, de rood-wit-blauw of oranje-goud geverfde nagels. Ze vroeg altijd aandacht. Ze wilde altijd in het middelpunt staan. Ze kwam ook snel in conflictsituaties en de botsingen met de Unie waren tabriek. Ze was een pure individualiste, een vulkaan, wier sluimerende agressie niet alleen op de baan een uitweg vond.”

WERELDRECORDS IN HENGELO

In 1994 kreeg de Adriaan Paulen Memorial in Hengelo, een wedstrijd uit het z.g. Grand Prix II circuit, het wereldrecord waarop al jaren was gewacht. De Ethiopiër Haile Gebrselassie, uit de stal van manager Jos Hermens, liep de 5000 meter in 12.56,96. Al eerder had Richard Chelimo bij de APM in Hengelo voor een jeugdwereldrecord gezorgd. De Keniaan legde op 25 juni 1991 de tien kilometer af in 27.11,18. Op 5 juni 1995 bracht Haile Gebrselassie in Hengelo het wereldrecord op de 10.000 meter op 26.43,53. Op 2 juni 1998 haalde Haile Gebrselassie zijn inmiddels verbeterde wereldrecord op de 10.000 meter terug met 26.22,75. De vier wereldrecords hebben het aanzien en de status van de Nederlandse Grand Prix-wedstrijd belangrijk verhoogd.

Wonderloper Haile Gebreselassie ereburger van Hengelo

einde van een indrukwekkende sportcarrière.

Jacqueline Poelman kwam in 1994 ook op het podium in Parijs met de derde plaats op de 200 meter in 23,43.

EK Helsinki 1994 zonder piek

Bert Pauw, technisch directeur van de KNAU, had tevoren laten weten dat de kwalificatie-eisen voor het EK van 1994 in Helsinki minder zwaar zouden zijn dan die van de voorbije WK's van Tokio en Stuttgart. Zoals al eerder het geval was bij EK-toernooien, moest het met de grote afvaardiging van 21 individuele atleten en een estafetteploeg wel fout gaan. Niemand zag kans, in Helsinki te pieken. Ellen van Langen meldde zich ter plaatse af wegens een hamstringblessure. Nelli Cooman haalde op de 100 meter de vijfde plaats in 11,40. De 4 x 100 meter vrouwenploeg

werd zesde in 43,81. Voor de rest geen enkele finaleplaats, geen persoonlijke records en dus alom grote teleurstelling.

Paauw restte de constatering dat het technisch roer nu echt om moest en dat hij 'Helsinki' daarvoor als breekijzer wilde gebruiken. Na een rondetafel-gesprek over het topsportbeleid in de KNAU kwam Paauw tot enige niet mis te verstane conclusies:

'Ik heb wel geleerd dat ik mij niet meer moet blindstaren op cijfertjes. Wij moeten veel meer nadruk leggen op geschiktheid en motivatie.'

Hans Koeleman, als lid van de Atletencommissie, zei:

'Met die limieten valt het allemaal nogal mee. Het niveau in Nederland is te laag.'

Hij sloeg de spijker precies op de kop!

Na Helsinki 1994 prijkte Nederland, op de totale medaillespiegel van de afgelopen zestien EK's, op de dertiende plaats met 38 medailles, waarvan veertien maal goud.

Gerard Tebroke logenstrafte prognoses

Op 19 maart 1995 overleed Gerard Tebroke aan een hersenbloeding. De op 9 november 1949 in Enschede geboren Tebroke woonde tot zijn overlijden alleen met zijn schapen in zijn boerderij in Silvolde. Hij begon in 1968 met atletiek en gebruikte bij zijn eerste trainingen een kookwekker. Hij is nog steeds houder van het nationale record op de 5000 meter. Pas in 1997 verloor Tebroke zijn Nederlands record uit 1978 op de 10.000 meter aan Kamiel Maase. Fysiek was hij nooit honderd procent. Artsen spraken zelfs van een *'fysiologisch wrak'*. Zij hielden hem voor dat hij blijvend invalide zou worden, als hij bleef hardlopen. Hij sloeg de waarschuwingen in de wind en bleef verbazen met wereldtijden. Vaak was het te koud en te regenachtig voor zijn altijd protesterende lichaam. Dan verstijfde zijn rug en werd de pijn in zijn benen bijna ondraaglijk. Wanneer echter de zon doorbrak en de vorm daar

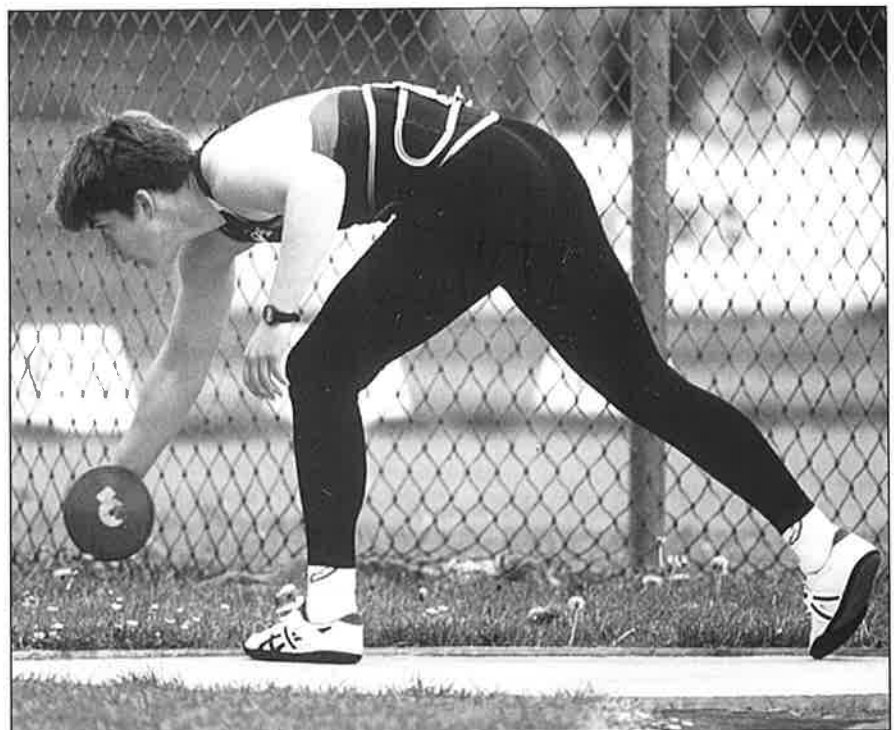
Gerard Tebroke was dicht bij een wereldrecord

was, ontwikkelde karakterloper Tebroke met zijn schijnbaar onbeholpen passen een onbegrijpelijke snelheid. Als men hierbij bedenkt dat hij in wisseldienst werkte bij een melkfabriek, waar hij 's morgens om vier uur eindigde of begon met zijn werk, is het verbazingwekkend dat Gerard Tebroke topprestaties heeft kunnen leveren. Nooit kon hij zijn gedenkwaardige tien kilometer op een septemberavond in 1977 op de baan van Crystal Palace in Londen vergeten. Gerard Tebroke liep in het gezelschap van de illustere Keniaan Henry Rono en de Engelsman Brendan Foster. Een aanval op het wereldre-

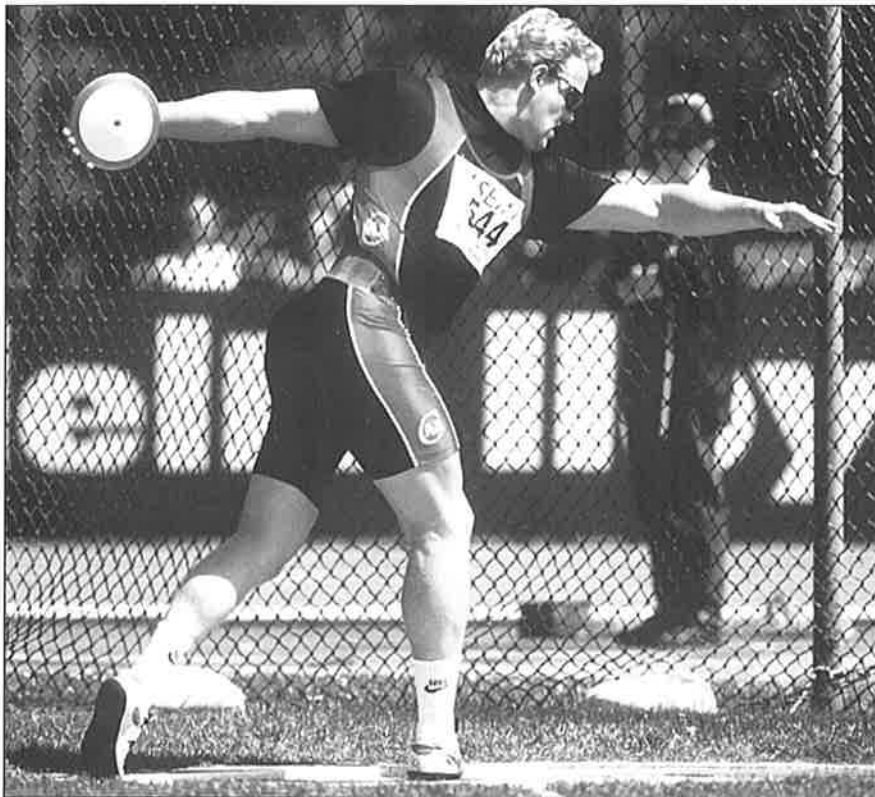
cord was gepland, maar halverwege de race bleek de 'haas' tien seconden op het schema te hebben verloren. Tebroke verloor zijn interesse in de tijd en lette niet meer op de klok. Winnen van Rono en Foster was het enige dat nog door zijn hoofd speelde. Hij schroefde het tempo op, maar uiteindelijk beschikte Brendan Foster over een betere eindsprint. Tebroke finishte opmerkelijk fris en met de zekerheid dat hij nog ronden had kunnen door lopen. Het was een euforisch gevoel. Totdat hij zijn tijd (27.37,6) vernam en besepte dat hij slechts 7,1 seconden verwijderd was gebleven van het wereldrecord van de Keniaan Samson Kimombwa. Vele jaren is dat Tebroke's frustratie gebleven. Voor iemand met zoveel fysieke handicaps waren de ogenblikken van superieur lopen zeldzaam. In Londen benutte hij zo'n moment ten volle. Op initiatief van zijn twee broers, Paul en André, werd in augustus 1996 in Aalten de eerste 'Gerard Tebroke Memorial' gehouden. De afstand was tien kilometer. Winnaar Bert van Vlaanderen ontving een wisseltrofee.

Viermaal goud Corrie de Bruin

Bij de Europese jeugdkampioenschappen op de baan van 1993 in

Corrie de Bruin, ongenaakbaar op discuswerpen

Ben Vet meermalen kampioen kogelstoten en discuswerpen

San Sebastian behaalde Robin Korving goud op de 110 meter horden in 13,85. Corrie de Bruin veroverde goud bij het discuswerpen met 55,30 meter. Zij completeerde haar succes met brons bij het kogelstoten met 16,76 meter.

Bij het vijfde WJK van 1994 behaalde Corrie de Bruin in Lissabon haar tweede gouden medaille met de discus (55,18 m). Zij werd vierde bij het kogelstoten met 16,79 meter. Deborah de Boer bracht het op de zevenkamp tot de vijfde

plaats met 5604 punten.

De Europese juniorenkampioenschappen van 1995 in het Hongaarse Nyiregyháza waren voor de Nederlandse atletiek de beste ooit. Corrie de Bruin pakte als juniore haar vierde gouden medaille in drie jaar tijd. Zij won zowel het kogelstoten als discuswerpen met resp. 17,76 meter en 57,46 meter. Een ongekend resultaat! Lieja Koeman verraste in Hongarije met brons op discus (53,24 m) en de vijfde plaats met de kogel (15,84

m). Bij de jongens presteerde Mike van de Bilt uitstekend. Hij werd tweede bij het discuswerpen met 55,40 meter. Rick Wassenaar veroverde zilver op de tienkamp met 7299 punten. De vierde plaats op dit onderdeel was voor Bart Benne- ma met 7252 punten. Indrukwekkend en hoopvol was de derde plaats op de 1500 meter van B-junior Gert-Jan Liefers in 3.47,17. Daniëlle van Varsseveld eindigde als vijfde bij verspringen met 6,18 meter.

WK Göteborg 1995

De wereldkampioenschappen van Göteborg 1995 maakten opnieuw duidelijk dat – om met waarnemend voorzitter Annie Schmitz te spreken – het zeer hoge niveau op deze evenementen steeds moeilijker bereikbaar wordt voor Nederlandse atleten. Ellen van Langen was daarop een uitzondering.

Zij was lang geblesseerd geweest, maar liet in de Zweedse havenstad zien nog steeds op de 800 meter bij de wereldtop te horen. De serie en halve finale hadden veel van haar krachten gevergd. Zij werd in de finale zesde in 1.58,98. Voor Ellen van Langen, met zo'n kwetsbaar lichaam, kon dat nauwelijks een teleurstelling zijn. Sharon Jaklofsky, Australische met een Nederlands paspoort en studierend in de USA, werd op de zevenkamp twaalfde met 6148 punten. De andere vijf uitverkorenen voldeden niet aan de verwachtingen.

Plattere organisatie

In het voorzitterloze tijdperk van 1995 had de Unieraad een aantal structuurwijzigingen geaccepteerd. Rigoreus was dat de landelijke opdeling in vijf districten na veel verzet ongedaan werd gemaakt.

De afdelingen die onder de districten ressorteerden, waren al eerder verdwenen. Ooit bestond de KNAU uit een aantal grotere en kleinere regionale organisaties die in 1954 onder voorzitterschap van Ad Strengholt tot één Unie werden gesmeed. Hoewel in de jaren daarna de onderlinge grenzen een paar

WIM VAN HEMERT

Na 36 jaar stopte in juni 1996 Wim van Hemert met zijn werk als sportjournalist bij het Algemeen Nederlands Persbureau (ANP).

Al die tijd heeft hij gezorgd voor een uitvoerige en vakkundige berichtgeving over atletiek. Hij was ook enkele jaren redacteur binnenland van de Atletiekwereld.

Zijn bijdragen aan het bondsblad Atletiek (nu Atletiek Magazine) zijn ook waard vermeld te worden.

Voor de auteurs van dit boek is zijn hulp zeer belangrijk geweest.

maal zijn gewijzigd, was aan het districtenstelsel in meer dan zestig jaar niet meer gesleuteld.

In de nieuwe structuur van 1996 kreeg ook het bondsbureau een andere functie. Het werd getransformeerd van staforgaan van het Uniebestuur tot het hoofdkwartier van een lijnorganisatie. Het duurde enige jaren, voordat de nieuwe en plattere organisatievorm volledig was ingeburgerd en met de 24 regio-coördinatoren een nieuwe communicatievorm met de clubs was opgebouwd. Nieuwe bestuursleden werden benoemd. Binnen drie jaar was de KNAU-leiding bijna volledig vernieuwd. Met deze inbreng kreeg de nieuwe structuur meer gestalte.

Cor Tissot van Patot

In maart 1996 overleed op 89-jarige leeftijd Cor Tissot van Patot. Bijna 50 jaar legde hij met foto- en filmcamera bewegingen van atleten vast. Veel van zijn fotoseries waren te zien in de *Atletiekwereld*. De loopbeweging en de uitvoering van technische onderdelen werden beeldje voor beeldje door hem getoond en geanalyseerd. Over de hele wereld vonden zijn unieke beeldseries en analyses waardering. Met Frits de Ruyter reisde hij vele jaren door het land om met filmbeelden atleten voor te lichten. Het duo 'Tissot-De Ruyter' heeft op meer dan 500 avonden laten zien hoe fraai atletiek kan zijn. Het foto- en filmmateriaal van Tissot van Patot kreeg een plaats in het sportmuseum van Lelystad.

Berglopen

In 1995 werden de Nederlands kampioenschappen berglopen een officieel evenement. Bij de vrouwen won Edith Kortekaas in 36.32. Bij de mannen was Jan Korevaar de sterkste in 1.01.27. Zij waren de eerste bergloopkampioenen.

Het berglopen is omstreeks 1976 ontstaan. In dorpen in het buitenland werden wedstrijden gehouden, wie het eerst op de top van de berg aankwam. Al snel groeide dit onderdeel van een dorpsfeest uit

Embleem Run

tot een serieuze bezigheid. Nu neemt de bergloop in Italië, Frankrijk, Oostenrijk en Zwitserland, maar vooral in Engeland en Schotland een belangrijke plaats in. Winnaars staan daar in aanzien en het wemelt in die landen van wedstrijden.

In Nederland kreeg het berglopen in 1984 gestalte, al is dat in een land waar het hoogste punt net boven de 300 meter ligt wellicht verwonderlijk. Nederlandse atleten gingen wedstrijden lopen in Midden-Europa en boekten daar goede resultaten.

Het berglopen kent twee disciplines. Wedstrijden, waarbij zowel geklommen als gedaald moet worden en wedstrijden die alleen bergop gaan. In de Engelstalige landen is het glooiende heuvelslandschap beter geschikt voor klimmen en dalen. Dat is anders in de Alpenlanden. Daar zijn voldoende bergen voor het uitleggen van een geschikt parcours bergop. De starts vinden veelal plaats op de verharde weg die al snel overgaat in steile rotsachtige paadjes. Van belang is de berg zo efficiënt mogelijk 'te nemen'. Per kilometer wordt gemiddeld honderd meter geklommen met stijgingspercentages tot 25 procent. Het berglopen is een 'vak' apart. Goede wegatleten en crossers redden het niet zonder speciale training. Het klimmen, het dalen en het bochtenwerk vereisen een speciale looptechniek. Bij vakkundig dalen is veel winst te beha-

len. Hardlopen een berg op, gaat nog wel. Maar hardlopend een berg af, dat is niet iedereen gegeven. Daar is niet alleen techniek, maar ook lef voor nodig. Het is de kunst zo naar beneden te 'vallen' dat zo min mogelijk snelheid wordt verloren. De Engelsen zijn echte kamikaze-lopers. Zij maken zoveel vaart dat zij bijna niet kunnen remmen.

Hoewel Nederland een vlak land is, zijn er legio mogelijkheden om te trainen en berglopen te organiseren. Al jaren wordt met veel succes het uit zes wedstrijden bestaande Brooks Bergloop-circuit afgewerkt. Het woord 'vlak' krijgt dan een andere betekenis voor de deelnemende atleten.

Zwaar is de jaarlijkse Wilhelmina-loop in het Limburgse Landgraaf. In het parcours, tussen de vroegere Wilhelmina-mijn en de Oranje Nassau II, ligt een oude mijnheuvel (hoogste punt 239 meter) die een paar maal wordt genomen. De heuvel is zo steil dat een kunst-skibaan kon worden aangelegd. De Wijnbergloop in Maastricht, met twaalf beklimmingsen en een maximaal stijgingspercentage van 24 procent, is nog zwaarder.

Het berglopen wordt actief gesteund door de KNAU. Dat blijkt ook uit de aanstelling in 1994 van bondscoach George Jeremic. Aan de officieuze EK's en WK's doen nu elk jaar Nederlanders mee. Zij weten zich goed tussen de Italianen,

Oostenrijkers, Zwitsers, Fransen en Tsjechen te handhaven. Naast veel Europese landen nemen aan WK's ook teams uit Nieuw-Zeeland, Verenigde Staten, Kenia, Nigeria en Colombia deel. De internationale wedstrijden staan onder supervisie van de IAAF en de EAA, zodat sprake is van een volwaardige atletiek-tak.

Sedert 1994 wordt jaarlijks een ludieke 'bergloop' in Rotterdam gehouden. Het strijdtoneel is het Nationale Nederlanden kantoor aan het Weena, het hoogste gebouw van Nederland. Wie het snelst de 1471 meter, tweemaal rond het gebouw en dan 745 traptreden naar de 37ste verdieping kan afleggen, wint. Het is van belang na de twee ronden rond het gebouw als één van de eersten het trappenhuis te bereiken, want passeren is daarna in de nauwe gangen en het trappenhuis vrijwel onmogelijk.

Annie Schmitz (rechts) werd geridderd door staatssecretaris Erica Terpstra

Ultralopen

In 1995 kregen de ultralopen over 100 kilometer en 24 uur de officiële status van Nederlands kampioenschap. De titel over 100 kilometer ging naar Hans Pleijster in 7.48.59. Winnaar van de 24 uur werd Bart Knol met 225,636 kilometer. Zij waren de eerste ultraloopkampioenen.

Ultralopen is niet van de twintigste eeuw. Al in het 'oude' Griekenland legden speciaal getrainde koeriers beroepsmatig afstanden af die gemeten naar de normen van nu, indrukwekkend zijn. De Griekse schrijver en filosoof Plutarchus (ca. 46-120 n.C.) heeft het over een koerier die 480 kilometer liep, met een brandende fakkel.

De Perzen, de Romeinen en de Chinezen maakten gebruik van renboden voor het overbrengen van boodschappen over lange afstanden. Voordat het paard zijn intrede deed bij de Indianen, legden zij eeuwenlang ultralange afstanden lopend af.

Vooral de Tarahumara-Indianen in Mexico hebben vanaf de zestiende eeuw honderden kilometers hard-

lopend afgelegd. Zij deden dat als middel om iets snel te transporteren, voor het onderhouden van sociale contacten en als bron van plezier. De wederopkomst begon rond 1880. De Engelsman Charles Rowell bleef vijf volle dagen in beweging. Daarna kwam dit soort staaltjes vaker voor. Meer voorbeelden zijn te vinden in het boek *De mens als duurloper* van de helaas veel te vroeg overleden Jan Knippenberg, de pionier van het ultralange afstandlopen in Nederland.

Nationaal gezien was het ultralopen tot 1993 beter gestructureerd in de ons omringende landen. Toch konden ook vóór die tijd Nederlandse ultralopers goed meekomen met de internationale top. Wij denken hierbij vooral aan atleten als Jan Knippenberg, Henk Bronswijk, Joop Keizer, Hans van Kasteren, Ron Teunisse en Bruno Joppen. In 1993 gaf de KNAU de ontwikkeling van het ultralopen een zet in de goede richting door een werkgroep een beleidsplan te laten uitwerken. Het Uniebestuur nam de aanbevelingen van de werkgroep over.

Goed bezochte trainingsbijeenkomsten volgden. In 1997 volgde de benoeming van Henk Heemskerk tot bondscoach.

In het begin hielden alleen Winschoten en Apeldoorn zich bezig met ultralopen. Aquilo uit Winschoten heeft veel bijgedragen aan de groeiende populariteit van het ultralopen door in 1971 te beginnen met de jaarlijkse 100 kilometer wedstrijd.

Het officiële wereldkampioenschap 100 kilometer vond daar in 1995 en 1997 plaats met deelnemers uit meer dan 50 landen. (Voor het eerste officiële WK, onder de vlag van de IAAF, zijn de Winschoters ook kandidaat nummer één. Datum: 9 september 2000!)

Ook Apeldoorn laat zich niet onbetuigd. In 1999 werd voor de 20ste maal de Croon 24 uurloop in het Mheenpark gehouden. Geleidelijk aan groeide het aantal organisaties. Op de wedstrijdkalender komen nu namen voor van Texel, Stein, Uden, Geldrop, Schiedam, Amersfoort, Haarlemmermeer en Almere.

In 1993 stond voor het eerst de dubbele ronde van Texel op het programma. Deze wedstrijd vindt om de twee jaar plaats. Winnaar Dirk Westerduin liep in 1997 de twee ronden van elk 60 kilometer in 9.23.30. Voor het eerst deed aan de dubbele ronde een vrouw mee. De 29-jarige Anke Drescher uit Duitsland finishte als eerste in 10.59.58.

In 1995 overleed Jan Knippenberg. Als eerbetoon aan deze pionier werd in 1996 voor de eerste maal de 'Jan Knippenberg-memorial' gehouden. Zijn loopvriend, Ron Teunisse, won de 100 Engelse mijlen over het strand van Den Helder naar Hoek van Holland in 13 uur en 53 minuten.

In 1998 ontstond de Friese Elfsteden Ultra Loop. In vijf dagen moet 211 kilometer worden afgelegd. Veron Lust was de eerste overallwinnaar. Het summum voor veel ultralopers is het volbrengen van de Spartathlon, de jaarlijkse loop van bijna 250 kilometer van Athene naar Sparta. In het parcours is de Peloponnesos opgenomen. Dit is een streek met bergen die soms zo steil zijn dat de lopers 'gedwongen' worden wandelend naar boven te gaan. Een Griekse boer, Yannis Kouris, is tot nu toe de enige die in staat is gebleken dit hardlopend te volbrengen.

Annie Schmitz-Broekhoff

Annie Broekhoff ging ooit als nieuw lid van het Amsterdamse ADA mee naar een dualmeet in Krefeld. Tijdens de warming-up voelde zij plotseling een harde klap. Zij kwam weer bij kennis in het ziekenhuis. Een doorschietende speer had haar geraakt. Dat was háár kennismaking met de atletiek.

De Amsterdamse lerares Lichamelijke Opvoeding was de eerste vrouw die zitting kreeg in het KNAU-bestuur. Dat gebeurde in 1977. Nog geen jaar later stapte zij uit eigen beweging op, omdat het bestuur werd ingekrompen van zeven naar vijf personen. In 1982 was zij echter weer terug.

Annie Broekhoff kon met de speer en discus goed overweg. Zij werd Nederlands B-kampioene en bracht het in 1962 tot 'speerwerp-internationaal' in een landenwedstijd tegen Polen.

Vóór haar KNAU-bestuursperiode was zij achttien jaar als voorzitter het boegbeeld van de Amsterdamse Dames Atletiek Club (ADA), later opgegaan in de fusie met de mannen van AAC. Tien jaar achtereenvolgend was Annie Schmitz actief voor de werkgroep 'Vrouwen in de Sport'. Na de hectische vergadering van 1985 werd zij al snel vice-voorzitter van de KNAU.

Zij kon toen moeilijk bevroeden dat zij later tot driemaal toe het voorzitterschap zou moeten waarnemen. Na veertien tropenjaren vond zij het genoeg. In april 1996 nam Annie Schmitz afscheid tijdens de Unieraadsvergadering in Papendal. Staatssecretaris Erica Terpstra was daar ook aanwezig om de 'kampioene waarnemend voorzitter' persoonlijk de versierselen uit te reiken die horen bij het ridderchap in de Orde van Oranje Nassau. Het werd voor Annie Schmitz helemaal een feestelijke dag door haar benoeming tot erelid van de KNAU.

Vreugde en verdriet horen bij de sport. Dat overkwam ook Annie Schmitz in haar afscheidsjaar. Zij was vijf jaar daarvoor Wim de Beer opgevolgd in het Europese Bestuur (EAA-council). Bij verkiezingen in Parijs werd zij op ordinaire wijze onderuit gehaald. IAAF-voorzitter Primo Nebiolo had haar en andere prominente West-Europese bestuurders 'weggekonkeld'. Nebiolo had dit voor elkaar gekregen door vóór de verkiezingen ontwikkelingsgelden toe te zeggen aan een aantal Oost-Europese landen. Annie Schmitz was des duivels. In haar afscheidsspeech sprak zij van een complot en van manipulatie op basis van financiële toezeggingen. Zij was een van de weinige slachtoffers die ter plekke durfde ageren tegen Nebiolo's despotisme. Zij kreeg haar plaats in de Europese Council er niet mee terug. Haar rede werd de volgende dag

internationaal in vele kranten geciteerd, van de Daily Mail tot de Frankfurter Allgemeine.

De Duitse atletiekbond gaf een verklaring die er niet om loog:

'De verkiezing van Parijs gaat in tegen elementaire democratische principes en brengt de atletiek in diskrediet. Eens te meer zegevierde de absolutistische wijze waarop Nebiolo bestuurt. Iedereen die ooit kritiek uitte, verscheen niet op de kandidatenlijst en vele gedelegeerden werden op onoirbare wijze gedwongen die lijst te volgen.

Het moet een waarschuwing zijn voor alle democraten in de sport. Niet verhuld kan worden dat zelfs vertegenwoordigers van de West-Europese democratieën bang zijn voor de IAAF-president en de durf missen hun mening te geven.'

Wij roepen ook de rol in herinnering, die Nebiolo in 1981 speelde bij het niet hervervormen van Paulen tot IAAF-president. Nebiolo was verder betrokken bij het verspringschandaal in 1987 bij het WK van Rome. Televisiebeelden hadden uitgewezen dat de Italiaanse verspringer Giovanni Evangelisti, door sjoemelen van de jury, bij zijn laatste sprong 38 centimeter te veel op zijn conto had gekregen. Hij belandde daardoor op de derde plaats, ten koste van de Amerikaan Larry Myricks. Pas later kwam de zaak aan het rollen nadat een Italiaanse verslaggever de zaak via televisiebeelden had uitgezocht. Hoewel de bewijzen overduidelijk waren, weigerde Nebiolo keer op keer de uitslag te wijzigen. Onder

Tonnie Dirks was eind jaren tachtig, begin jaren negentig Nederlands veldloper bij uitstek

druk van zijn medebestuurleden ging hij uiteindelijk overstag en werd de zaak rechtgezet. Evangelisti had al eerder zijn medaille teruggestuurd. Nog geen achttien maanden later werd Nebiolo genoodzaakt af te treden als voorzitter van de Italiaanse Atletiek Bond (FIDAL). Bovendien verloor hij het voorzitterschap van het Italiaans Olympisch Comité (CONI). Hij stelde zich in 1999 opnieuw voor het CONI verkiesbaar, maar werd niet gekozen.

Uiteindelijk kreeg Annie Schmitz-Broekhoff in 1999 de waardering die zij verdiende. Zij werd niet alleen in de wedstrijdcommissie van de EAA herkozen, maar ontving ook de EAA-Plaque of Merit. Annie Schmitz-Broekhoff ontving deze hoge onderscheiding voor het vele werk dat zij nationaal en internationaal voor de atletiek heeft verricht.

Annie van Stiphout in jaren zeventig, kampioene op meerdere afstanden

VELDLOOPKAMPIOENEN BIJEEIN IN 1999

V.l.n.r.: zittend Henk Viset (1956, 1957), Anneloes Bosman (1967), Marjan Frericks (1989, 1990, 1991), Carlien Harms (1992), Klaas Lok (1979, 1980, 1981, 1982, 1984, 1985); staand: Frans Kunen (1956, 1959, 1960, 1962), Bernie Lenferink (1971, 1972), Haico Scharn (1970), Henk Snepvangers (1964), Hein Cujé (1958, 1960, 1961), Piet Beelen (1963, 1967), Wil van Zeeland (1954, 1955), No op den Oordt (1966), Roelof veld (NK 25 km 1976, 1977, 1978)